

Úvodem

Devátý ročník mezinárodního kolokvia v Náměšti nad Oslavou, konaného jako doprovodná akce festivalu Folkové prázdniny a zaměřeného především na oblast hudby lidové, etnické, folkové a na široký proud označovaný termínem world music, představil vedle stabilního okruhu přednášejících z řad akademické obce či hudební publicistiky také několik nových účastníků. Všechny spojoval zájem o hudbu „od folkloru k world music“ a idea podělit se o své názory, zjištění či výzkumy, které se tak či onak vázaly k tématu setkání – **hudbě a bariérám**.

Téma kolokvia, které jako každoročně souviselo s hlavní ideou festivalu Folkové prázdniny, se na první pohled mohlo někomu jevit protikladně. Hudba sama totiž většinou bariéry nevytváří, naopak buduje pomyslné pěšiny a mosty, kterými překlenuje vzdálenosti vnitřní i vnější, geografické, časové i ty mezi lidmi, nebo ty, jež jsou ukryty v nás. Bariéry však mnohdy vyrůstaly z nastolených společenských pravidel, a řada hudebních vyjádření tak nebyla určena pro všechny. V tradiční lidové kultuře byl důsledně dodržován mužský a ženský princip hudebních projevů, ať již ve spojení s obřady a obyčeji, nebo se všední každodenností. Omezení vytvářel hudební život etnických a náboženských společenství, sociální status či již zmíněná pozice genderová. Bariéry v průběhu doby vyrůstaly také ze stereotypů myšlení, které předpokládaly, co je vhodné a co nikoli, a které se dotýkaly celého spektra hudební kultury. Překonávání bariér často ve výsledku přineslo novou hudební hodnotu, jejich neměnnost naopak uchovala kulturní specifika, která by se možná jinak rozplynula. Překonat osobní či společenskou bariéru ve vztahu k hudbě mohl také každý člověk, pro kterého tento fenomén nebyl a není pouhou nedůležitou kulisou. Překážky museli na cestě k posluchači zdolávat i sami tvůrci, pokud se jejich hudba vymykala z dobového kánonu estetických nebo politických náhledů.

Hudba a bariéry je téma mnohovrstevnaté a jeho naplnění v rámci setkání účastníků kolokvia přineslo rozmanité příspěvky, přístupy, názory i množství pohledů na danou oblast. Téměř každý autor přispěl do diskuse z jiného konce, přinesl nový pohled na konkrétní jím zvolenou bariéru (náboženskou, etnickou, rasovou, politickou, genderovou,

kulturně-sociální); příspěvky směřovaly jak k sumarizaci poznatků, tak k poodhalení příčin některých jevů i vývoje na poli hudební kultury a s ní spojených bariér. Badatelé na poli etnomuzikologie, etnologie či muzikologie tak hovořili například o pravidlech, a překážkách, jimiž byl omezován na poli tradice zpěv lidových písní, o estetických hlediscích a cenzuře v oblasti tištěných edic hudebního folkloru českých zemí, o problémech, které řešil národně orientovaný kněz Jindřich Šimon Baar při sběru lidových písní, či o celé řadě bariér a limitů provázejících etnomuzikologický výzkum Leoše Janáčka a jeho spolupracovníků, jehož výsledkem byly fonografické nahrávky moravského a slovenského lidového zpěvu (1909–1912). Diskutovalo se o postavení žen-hudebnic na poli interpretace tradiční lidové hudby na Slovensku či o problémech hodnocení a chápání slovenského folkloru na scéně v kontextu aktuálně vyhrocených sporů o autenticitu a stylizaci. Účastníci se ale mohli seznámit také s jazykovými, politickými a konfesionálními bariérami provázejícími produkci operní slavnosti Phasma Dionysiacum v Praze roku 1617 či o zákazech a omezeních hudby v islámském světě.

Hudební publicisté zaměřili svou pozornost např. na předsudky na poli české folkové scény či na český hudební konzervatismu a předpojatost k novým jménům na tzv. open air festivalech, byly představeny paradoxní bariéry provázejících historii dobra, diskutovalo se o důsledcích rasové segregace v jihoafrické či severoamerické hudbě, ale také o hudebních fúzích překonávajících předsudky a pomyslné bariéry mezi národy či kulturami.

Sborník z kolokvia přináší písemnou podobu většiny odeznených referátů. Přestože nemůže obsáhnout obrazové, zvukové či audiovizuální prezentace, kterými přednášející doplňovali své přednášky a demonstrovali na nich své názory, ani záznam rozhovorů se zahraničními hosty festivalu, které jako každoročně obohacily program kolokvia, nabízí zajímavý pohled na hudbu prostřednictvím pojmenování s ní spojených bariér: podává jejich vysvětlení a pochopení, nebo naopak odmítnutí a překonání.